

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

**ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΕΤΡΑΜΗΝΩΝ 2020-21
Β΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 24 ΜΑΪΟΥ 2021
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)**

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Β004

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: 90 λεπτά

Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΔΕΚΑ (10) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (20 Μονάδες)

Να απαντήσετε και στις δύο (2) ερωτήσεις.

Κάθε ερώτηση βαθμολογείται με δέκα (10) μονάδες.

A1. Κάθε στοιχείο της Στήλης Α΄ αντιστοιχεί με ένα στοιχείο της Στήλης Β΄. Να γράψετε στα φύλλα εξέτασής σας τους αριθμούς της Στήλης Α΄ και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της Στήλης Β΄ που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη Στήλη Β΄ περισεύουν δύο (2) στοιχεία.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
1. Μωάμεθ Β΄ Πορθητής	(α) Διάταγμα Μεδιολάνων
2. Ρήγας Φεραίος	(β) Έκλεισε τη Νεοπλατωνική Σχολή των Αθηνών
3. Μαρκαντώνιος Βραγαδίνος	(γ) Άλωση της Πόλης (1453 μ.Χ.)
4. Ιουστινιανός Α΄	(δ) Υπερασπιστής της Αμμοχώστου (1571 μ.Χ.)
5. Χατζηγεωργάκης Κορνέσιος	(ε) Ιδρυτής του Οθωμανικού κράτους
	(στ) Εκπρόσωπος του Νεοελληνικού Διαφωτισμού
	(ζ) Δραγομάνος

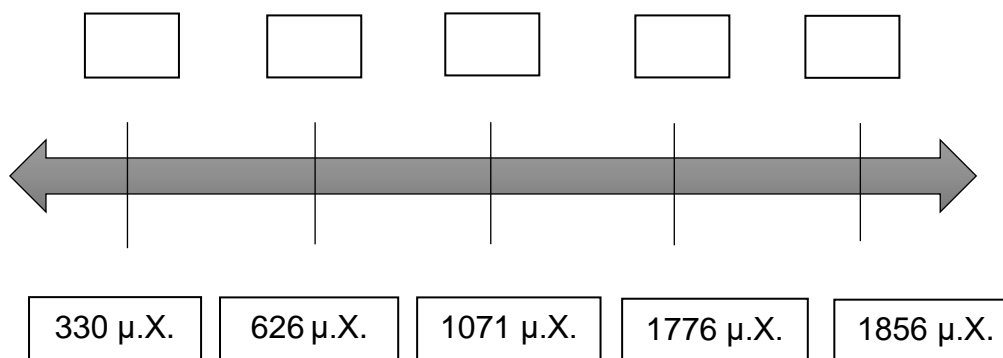
(10 μονάδες)

1γ	Ενότητα: Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς Δ.Ε. 2: Να περιγράψουν το ιστορικό γεγονός της πολιορκίας και της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης.
2στ	Ενότητα: Ο Διαφωτισμός Δ.Ε. 2: Να κατανοούν και να σχολιάζουν τις βασικές ιδέες των κυριότερων εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού και του Νεοελληνικού Διαφωτισμού.
3δ	Ενότητα: Η Βενετοκρατία στην Κύπρο (1498-1571) / Ιστορικά Γεγονότα Δ.Ε. 1: Να περιγράψουν τα κυριότερα γεγονότα της κατάκτησης της Κύπρου από τους Οθωμανούς (1570-1571).
4β	Ενότητα: Ιουστινιανός Α΄: Η ανασύσταση της Ρωμαϊκής Οικουμένης / Η Ελληνοχριστιανική Οικουμένη Δ.Ε. 4: Να σχολιάζουν και να αποτιμούν τη θρησκευτική πολιτική του Ιουστινιανού Α΄.
5ζ	Ενότητα: Η Οθωμανοκρατία στην Κύπρο (1571-1878) / Διοίκηση - Εκκλησία Δ.Ε.1: Να κατανοούν και να αξιολογούν τον θεσμό του δραγομάνου κατά την περίοδο της Οθωμανοκρατίας.

(5x2 μονάδες= 10 μονάδες)

A2. Με τη βοήθεια του ιστορικού άξονα, να τοποθετήσετε τα πιο κάτω ιστορικά γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά, γράφοντας στα φύλλα εξέτασής σας, δίπλα από κάθε χρονολογία, το γράμμα που αντιστοιχεί στο κάθε γεγονός.

- α. Μάχη στο Ματζικέρτ**
β. Πολιορκία της Κωνσταντινούπολης επί Ηρακλείου (Ακάθιστος Ύμνος)
γ. Διακήρυξη της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας
δ. Ίδρυση Νέας Ρώμης
ε. Χάτι Χουμαγιούν

(10 μονάδες)

330 μ.Χ. (δ)	<p>Ενότητα: Ο Κωνσταντίνος ο Α΄ / Εκχριστιανισμός και ισχυροποίηση της Ρωμαϊκής Ανατολής (324 – 337) / Οι θρησκευτικές εξελίξεις</p> <p>Δ.Ε. 3: Να εξηγούν τους λόγους και να εκτιμούν την ιστορική σημασία της ίδρυσης της Νέας Ρώμης.</p>
626 μ.Χ. (β)	<p>Ενότητα: Η Βασιλεία του Ηράκλειου (610-641) / Αποφασιστικοί Αγώνες και μεταρρυθμίσεις</p> <p>Δ.Ε. 1: Να εντοπίζουν στον χάρτη τον χώρο σύγκρουσης ανάμεσα σε Βυζαντινούς και Πέρσες και να περιγράφουν τη σημασία των εκστρατειών αυτών και να αιτιολογούν τον θρησκευτικό χαρακτήρα.</p>
1071 μ. Χ. (α)	<p>Ενότητα: Από το σχίσμα των Δύο Εκκλησιών ως την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (1054-1204) / Εσωτερική κρίση και εξωτερικοί κίνδυνοι (1025-1081)</p> <p>Δ.Ε. 2: Να διασυνδέουν τις στρατιωτικές αποτυχίες και τις εδαφικές απώλειες της Αυτοκρατορίας αυτή την περίοδο με την εσωτερική κατάσταση.</p>
1776 μ.Χ. (γ)	<p>Ενότητα: Η Αμερικανική Επανάσταση (1774-1783)</p> <p>Δ.Ε. 3: Να εκθέτουν τα σημαντικότερα γεγονότα της Αμερικανικής Επανάστασης.</p>
1856 μ.Χ. (ε)	<p>Ενότητα: Η Οθωμανοκρατία στην Κύπρο (1571-1878)/ Ιστορικές Εξελίξεις</p> <p>Δ.Ε. 2: Να επισημαίνουν τις μεταρρυθμίσεις των σουλτάνων κατά τον 19^ο αιώνα και τις επιπτώσεις που είχαν στον πληθυσμό της Κύπρου.</p>

(5x2 μονάδες= 10 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (45 Μονάδες)

Η διατύπωση της απάντησης είναι δυνατό να αποκλίνει από την προτεινόμενη με την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιούνται οι ιστορικές έννοιες και όροι, όπως παρουσιάζονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Ιστορίας Β΄ Λυκείου Κατεύθυνσης.

Οι απαντήσεις που δίνονται στον οδηγό διόρθωσης είναι ενδεικτικές, γίνεται αποδεκτή οποιαδήποτε άλλη, ιστορικά τεκμηριωμένη, απάντηση.

Να απαντήσετε και στις δύο (2) ερωτήσεις.

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. Αραβικές επιδρομές στην Κύπρο (δύο (2) αίτια και τρεις (3) συνέπειες)

(10 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση:

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε δύο (2) από τα πιο κάτω αίτια:

1. Η γεωγραφική θέση της Κύπρου υπήρξε πάντοτε σπουδαία για τις δυνάμεις εκείνες που επεδίωκαν να ελέγχουν τους θαλάσσιους δρόμους της περιοχής και τη Μέση Ανατολή.
2. Εάν οι Άραβες είχαν τον έλεγχο της Κύπρου θα σταματούσαν οι επιθέσεις των Βυζαντινών εναντίον των ανατολικών και νότιων αραβικών εδαφών.
3. Ο έλεγχος της Κύπρου θα εξασφάλιζε στους Άραβες μια βάση ανεφοδιασμού.
4. Οι Άραβες θα χρησιμοποιούσαν την Κύπρο και ως ορμητήριο για τις επιθέσεις τους εναντίον των νοτιοανατολικών συνόρων του Βυζαντίου.

(2x2 μονάδες = 4 μονάδες)

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε τρεις (3) από τις πιο κάτω συνέπειες:

1. Η οικονομία του νησιού δέχτηκε σοβαρό πλήγμα καθώς οι κάτοικοι πολλών παραλιακών πόλεων μετακινήθηκαν προς το εσωτερικό της Κύπρου με αποτέλεσμα τον περιορισμό του εμπορίου.
2. Η ύπαιθρος λεηλατήθηκε και η γεωργία σημείωσε κάμψη.
3. Στον δημογραφικό τομέα παρατηρήθηκε μείωση πληθυσμού (σφαγές, υποχρεωτικές μετακινήσεις, μετοικεσία και πολλές συμφορές).
4. Πολλές πόλεις καταστράφηκαν.
5. Μνημεία μετατράπηκαν σε ερείπια.
6. Θησαυροί τέχνης λεηλατήθηκαν.
7. Περιορισμός της καλλιτεχνικής ανάπτυξης.

(3x2 μονάδες = 6 μονάδες)

Ενότητα: Περίοδος των Αραβικών επιδρομών στην Κύπρο (7ος-10ος αι.)

Δ.Ε. 1: Να εξηγούν τα αίτια των αραβικών επιδρομών εναντίον της Κύπρου και να τις εντάξουν στο ευρύτερο πλαίσιο της αραβικής επέκτασης στην ανατολική Μεσόγειο.

Δ.Ε. 2: Να σχολιάζουν συνολικά τις συνέπειες των αραβικών επιδρομών με συγκεκριμένα παραδείγματα.

β. Χρονογραφία – Ιστοριογραφία (δύο (2) χαρακτηριστικά για το κάθε είδος, έναν (1) εκπρόσωπο για το κάθε είδος)

(10 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση:

Για τη Χρονογραφία:

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε δύο (2) από τα πιο κάτω χαρακτηριστικά:

1. Τα χρονικά είναι γραμμένα σε γλώσσα απλή.
2. Περιγράφουν κυρίως αξιοπερίεργα φαινόμενα, σεισμούς, καταιγίδες, εκλείψεις κ.ά. με αυστηρή χρονολογική σειρά, συνήθως από κτίσεως κόσμου.
3. Δεν γίνεται αντικειμενική παρουσίαση των γεγονότων.
4. Απευθύνονται σε αναγνώστες με χαμηλή μόρφωση.
5. Δεν είναι πάντα αξιόπιστες πηγές.

(2x2 μονάδες = 4 μονάδες)

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε ένα (1) από τους πιο κάτω εκπροσώπους:

Θεοφάνης ο Ομολογητής, Γεώργιος Μοναχός, Λεόντιος Μαχαιράς, Γεώργιος Βουστρώνιος

(1x1 μονάδα = 1 μονάδα)

Για την Ιστοριογραφία:

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε δύο (2) από τα πιο κάτω χαρακτηριστικά:

1. Αποτελεί είδος που αναπτύχθηκε από συγγραφείς οι οποίοι είχαν συνήθως ως πρότυπα τους ιστορικούς της ελληνικής κλασικής αρχαιότητας.
2. Οι ιστοριογράφοι στόχευαν στην αντικειμενική περιγραφή.
3. Αναζητούν τις αιτιακές σχέσεις των ιστορικών γεγονότων.
4. Οι ιστοριογράφοι ήταν στην πλειονότητά τους ανώτεροι διοικητικοί υπάλληλοι ή και μέλη της αυτοκρατορικής οικογένειας.

(2x2 μονάδες= 4 μονάδες)

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε έναν (1) από τους πιο κάτω εκπροσώπους:

Μιχαήλ Ψελλός, Άννα Κομνηνή, Μιχαήλ Κριτόβουλος, Γεώργιος Σφραντζής, Λαόνικος Χαλκοκονδύλης

(1x1 μονάδα = 1 μονάδα)

Ενότητα: Ο Βυζαντινός Πολιτισμός Γράμματα- Επιστήμες- Τεχνολογία

Δ.Ε. 2: Να διακρίνουν το είδος της χρονογραφίας από το είδος της ιστοριογραφίας με παραδείγματα από το Βυζάντιο.

Ενότητα: Η Φραγκοκρατία στην Κύπρο (1192 -1489)/ Πνευματική Ζωή – Τέχνη

Δ.Ε. 1: Να εκτιμούν την αξία της πνευματικής παραγωγής της Κύπρου κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας.

B2. Σε ιστορικό δοκίμιο **150-180 λέξεων**, αφού παρουσιάσετε τις ιδέες των κυριότερων εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού (Βολταίρου, Λοκ, Μοντεσκιέ, Ρουσσό), να εξηγήσετε πώς αυτές επηρέασαν τη Γαλλική Επανάσταση κάνοντας αναφορά σε δύο (2) παραδείγματα. Στην απάντησή σας να συμπεριλάβετε και τους ακόλουθους όρους:

Κοινωνικό Συμβόλαιο	Διάκριση Εξουσιών	Γενική Βούληση
----------------------------	--------------------------	-----------------------

(25 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση:

Αναμένεται να γίνει αναφορά στις πιο κάτω ιδέες των Διαφωτιστών:

1. Βολταίρος: ανεξιθρησκία / κατά του θρησκευτικού φανατισμού / πνευματική ανεκτικότητα.
2. Λοκ: διατυπώνει την αρχή του κοινωνικού συμβολαίου, ότι δηλαδή οι κυβερνήσεις συγκροτούνται βάσει συμφωνίας με τον λαό. Σε περίπτωση μη τήρησης της συμφωνίας αυτής παρέχεται στον λαό το δικαίωμα της αντίστασης και της επανάστασης.
3. Μοντεσκιέ: διατυπώνει τη θεωρία της διάκρισης των εξουσιών σε νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική με στόχο να αποτρέπεται ο κίνδυνος αυταρχικής διακυβέρνησης.
4. Ρουσσό: υπερασπίζεται την ελευθερία του ανθρώπου και δέχεται ως κυρίαρχη μόνο τη γενική βούληση, την οποία πρέπει να εκφράζει και στην οποία οφείλει να υποτάσσεται η εκάστοτε κυβέρνηση.

(4X5 = 20 μονάδες)

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε δύο (2) από τα πιο κάτω παραδείγματα:

1. Η Τρίτη Τάξη διεκδίκησε συμμετοχή στην πολιτική εξουσία με το επιχείρημα ότι αποτελούσε τη συντριπτική πλειοψηφία του γαλλικού λαού / Οι αντιπρόσωποι της Τρίτης Τάξης αυτοανακηρύχθηκαν σε Εθνική Συνέλευση.
2. Με τον Όρκο του Σφαιριστηρίου αναλήφθηκε η δέσμευση για την ετοιμασία συντάγματος.
3. Οι επαναστάτες ξεσηκώθηκαν φωνάζοντας το σύνθημα «ελευθερία, ισότητα, αδελφοσύνη».
4. Ο λαός του Παρισιού κατέλαβε το φρούριο της Βαστίλλης που ήταν σύμβολο της απολυταρχικής καταπίεσης.
5. Ψηφίστηκε η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη που πρόβαλε τις θεμελιώδεις αρχές του Διαφωτισμού (όπως ελευθερία, ισότητα, δικαιοσύνη), επάνω στις οποίες θα θεμελιωνόταν το νέο καθεστώς.
6. Στον πολιτικό τομέα η έννοια της λαϊκής κυριαρχίας εκφράζεται με το δικαίωμα ψήφου.

7. Για πρώτη φορά δίνεται στην έννοια πολίτης η σημασία του υπεύθυνου ατόμου με συνείδηση των υποχρεώσεων και δικαιωμάτων του.
 8. Οι ιδέες της πολιτικής και εθνικής ελευθερίας της Γαλλικής Επανάστασης προέβαλαν την έννοια του Έθνους ως δύναμης ενοποιητικής, κυρίαρχης και ως πηγής ανώτατης όλων των εξουσιών.
 9. Με τη θέσπιση Αστικού Δικαίου (Ναπολεόντειος Κώδικας) κατοχυρώνονται και νομοθετικά τα δικαιώματα των πολιτών.
 10. Καταργήθηκαν τα προνόμια των ευγενών και του κλήρου / τα φεουδαρχικά δικαιώματα.
- (2Χ2,5 = 5 μονάδες)**

Ενότητα: Διαφωτισμός

Δ.Ε. 2: Να κατανοούν και να σχολιάζουν τις βασικές ιδέες των κυριότερων εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού και του Νεοελληνικού Διαφωτισμού.

Δ.Ε. 3: Να κατανοούν τη σχέση του Διαφωτισμού με τις σημαντικές εξελίξεις της Παγκόσμιας Ιστορίας.

Ενότητα: Η Γαλλική Επανάσταση και η Ναπολεόντεια Περίοδος (1789 – 1815)

Δ.Ε. 2: Να κατανοούν όρους / έννοιες περιεχομένου και να αναφέρουν τα βασικότερα γεγονότα που σχετίζονται με τη Γαλλική Επανάσταση.

Δ.Ε. 3: Να αποτιμούν τις συνέπειες της Γαλλικής Επανάστασης για την ευρωπαϊκή και παγκόσμια ιστορία.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (35 Μονάδες)

Η διατύπωση της απάντησης είναι δυνατό να αποκλίνει από την προτεινόμενη με την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιούνται οι ιστορικές έννοιες και όροι, όπως παρουσιάζονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Ιστορίας Β΄ Λυκείου Κατεύθυνσης.

Οι απαντήσεις που δίνονται στον οδηγό διόρθωσης είναι ενδεικτικές, γίνεται αποδεκτή οποιαδήποτε άλλη, ιστορικά τεκμηριωμένη, απάντηση.

Να απαντήσετε και στις δύο (2) ερωτήσεις.

Γ1. Ο ρόλος της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου

[...] Ο ρόλος αυτός των ιεραρχών επεκτάθηκε, εκτός από τα καθαρώς εκκλησιαστικά – πνευματικά θέματα και σε ζητήματα που σχετίζονταν με πολιτικές υποθέσεις και την πορεία της υπόδουλης ορθόδοξης κοινότητας. Έτσι οι ιεράρχες και πρωτίστως οι αρχιεπίσκοποι απέβησαν εθνάρχες, δηλαδή, θρησκευτικοί και συγχρόνως πολιτικοί ηγέτες και εκπρόσωποι της ορθόδοξης κοινότητας του τόπου. [...] Επί Οθωμανοκρατίας, οι ιεράρχες και ειδικότερα οι αρχιεπίσκοποι της Κύπρου όχι μόνο δρούσαν, αλλά αναγνωρίζονταν και από τους ίδιους τους κατακτητές ως οι επίτροποι του τόπου, οι επιστάται, οι έφοροι, οι κοτζαμπάσηδες, οι εθνάρχες. Ο ρόλος τους διαμορφώθηκε βαθμηδόν. Τα προνόμια που οι σουλτάνοι κατά καιρούς παραχωρούσαν στους ιεράρχες, όπως και τα διάφορα βεράτια* των ιεραρχών, ήταν ουσιαστικά στο κεφάλαιο της διαμόρφωσης και λειτουργίας του εθναρχικού τους ρόλου. Με

όλα αυτά, οι ανώτατοι θρησκευτικοί ηγέτες της ορθόδοξης κοινότητας εντάχθηκαν στην οθωμανική έννομη τάξη και η ένταξη και η επίσημη αυτή αναγνώρισή τους ήταν καθοριστικής σημασίας για τον ρόλο και τη δράση της τοπικής εκκλησίας. Μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι η εθναρχική δράση των ιεραρχών σφράγισε όχι μόνο την πορεία και την ιστορία της εκκλησίας, αλλά και την εν γένει πορεία και ιστορία της Κύπρου κατά την περίοδο αυτή.

Βίττης Ανδρέας, *Οι Αρχιεπίσκοποι της Κύπρου Επί Οθωμανοκρατίας 1570/1-1878*, Αθήνα 2010, σελ. 321-322

* βεράτιο : σουλτανικό διάταγμα με το οποίο παραχωρούνται προνόμια

Αφού μελετήσετε με προσοχή το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Να αναφέρετε τρία (3) προνόμια / αρμοδιότητες που δόθηκαν στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου την περίοδο της Οθωμανοκρατίας.

(6 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση:

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε τρία (3) από τα πιο κάτω προνόμια / αρμοδιότητες:

1. Η Εκκλησία ανέλαβε την προστασία της ζωής, της τιμής και της περιουσίας των ραγιάδων του νησιού.
2. Η Εκκλησία ανέλαβε την κατανομή και την είσπραξη των φόρων από τους χριστιανούς.
3. Ο Αρχιεπίσκοπος και οι αρχιερείς ασκούσαν δικαστική εξουσία σε θέματα θρησκευτικά και αστικά.
4. Η Εκκλησία υποχρεώθηκε να κρατά το ποίμνιό της σε τάξη και υποταγή.

(3x2 μονάδες = 6 μονάδες)

β. Να αναφέρετε και να εξηγήσετε πώς εκφραζόταν ο εθναρχικός ρόλος της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου την περίοδο της Οθωμανοκρατίας.

(6 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση:

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε δύο (2) από τα πιο κάτω:

1. Οι ιεράρχες και πρωτίστως οι αρχιεπίσκοποι αναδείχθηκαν ως εθνάρχες, δηλαδή θρησκευτικοί και συγχρόνως πολιτικοί ηγέτες.
2. Οι ιεράρχες και ειδικότερα οι αρχιεπίσκοποι της Κύπρου όχι μόνο δρούσαν, αλλά αναγνωρίζονταν και από τους ίδιους τους κατακτητές ως οι επίτροποι του τόπου.
3. Μέσω των προνομίων και των βερατίων που τους παραχωρούσαν οι σουλτάνοι εντάχθηκαν στην οθωμανική έννομη τάξη.

4. Η εθναρχική ιδιότητα εξασφάλιζε στον Αρχιεπίσκοπο το δικαίωμα να απευθύνεται προς τις τοπικές αρχές και κυρίως προς την τουρκική κυβέρνηση και τον Σουλτάνο, για να υποβάλλει αιτήματα ή παράπονα σε περίπτωση παραβίασης των θρησκευτικών δικαιωμάτων των ραγιάδων ή καταπίεσής τους από σκληρούς διοικητές.

(2x3 μονάδες = 6 μονάδες)

γ. Να αξιολογήσετε την προσφορά της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου στον τομέα της εκπαίδευσης κατά την περίοδο της Οθωμανοκρατίας, τεκμηριώνοντας με δύο (2) παραδείγματα.

(5 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση:

Αξιολόγηση της προσφοράς της Ορθόδοξης Εκκλησίας

(2 μονάδες)

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε δύο (2) από τα πιο κάτω:

1. Ο Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός ίδρυσε την Ελληνική Σχολή, στη Λευκωσία, στην οποία εισήγαγε νέες μεθόδους διδασκαλίας.
2. Ίδρυση αλληλοδιδασκτικών σχολείων στη Λάρνακα και τη Λεμεσό.
3. Καταρτίστηκαν ταμεία για τη λειτουργία των σχολείων και ορίστηκαν σχολικές επιτροπές των οποίων πρόεδροι στις πόλεις ήταν οι μητροπολίτες.
4. Ιδρύθηκε στη Λευκωσία το πρώτο Παρθεναγωγείο της Κύπρου.
5. Αυξήθηκε ο αριθμός των δασκάλων στην Ελληνική Σχολή.
6. Ιδρύθηκαν σχολεία στα χωριά.
7. Τα μοναστήρια λειτουργούσαν ως εκπαιδευτήρια.

(2x1,5 μονάδες = 3 μονάδες)

Ενότητα: Η Οθωμανοκρατία στην Κύπρο (1571-1878) / Ιστορικές Εξελίξεις

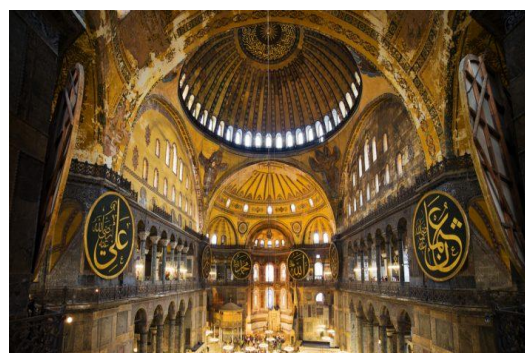
Δ.Ε 2: Να αποτιμούν τον ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου κατά την περίοδο της Οθωμανοκρατίας.

Γ2. Αγία Σοφία

I.

Εικόνα 1: Ναός "της του Θεού Σοφίας"
Κωνσταντινούπολη (εξωτερική όψη)

Εικόνα 2: Ναός "της του Θεού Σοφίας"
Κωνσταντινούπολη (εσωτερικό του ναού)

II. «Η Αγία Σοφία, μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO και ένα παγκόσμιο σύμβολο πολυπολιτισμικής εκπροσώπησης, θα μετατραπεί από μουσείο σε τζάμι. [...] Το 1935, ο Κεμάλ Ατατούρκ, ο ιδρυτής της σύγχρονης κοσμικής Τουρκίας, το έκανε μουσείο και η Αγία Σοφία άνοιξε σε όλους ως πολιτιστικός και επιστημονικός χώρος. Έγινε ένα τεράστιο τουριστικό αξιοθέατο. Οι επισκέπτες θαυμάζουν όχι μόνο τη δομή της, αλλά και τα στρώματα της ιστορίας που ενσωματώνει. [...] Η Αγία Σοφία για σχεδόν 1000 χρόνια, ήταν το υψηλότερο και μεγαλύτερο κτήριο στον κόσμο. Διακοσμημένη με χρωματιστά μάρμαρα σε αντιθέσεις, απ' όλα τα μέρη της Μεσογείου, ολόκληρη η επιφάνεια της Αγίας Σοφίας έλαμπε με χρυσά και ασημένια ψηφιδωτά που αντανakλούσαν το φως που πλημμυρίζει μέσα από τα πολλά παράθυρά της. [...] Πράγματι, ενώ οι τουρκικές αρχές υποσχέθηκαν την Παρασκευή ότι τα ψηφιδωτά δεν θα αφαιρούνταν, τρεις ημέρες αργότερα – τη Δευτέρα – ανακοίνωσαν ότι θα καλυφθούν με κουρτίνες ή λείζερ κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της μουσουλμανικής προσευχής. Η επαναφορά ενός τέτοιου κτίσματος σε χώρο λατρείας απειλεί την ανοικτή πρόσβαση σε ένα εκπληκτικό κτήριο αλλά και στον ανεκτίμητο ψηφιδωτό διάκοσμο που υπάρχει εκεί».

Πηγή: Απόσπασμα από άρθρο της ακαδημαϊκού Judith Herrin στην εφημερίδα Washington Post, <https://www.in.gr/2020/07/18/politics/diplomatia/arthro-kolafos-washington-post-praksi-politistikis-katharsis-metatropi-tis-agias-sofias-se-tzami/>

(Ημερομηνία ανάκτησης: 16 Μαρτίου 2021)

Αφού μελετήσετε τις πιο πάνω εικόνες, το παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Με ποιον αυτοκράτορα συνδέεται η ανέγερση του ναού της Αγίας Σοφίας, σε ποιο ρυθμό οικοδομήθηκε και ποιοι ήταν οι αρχιτέκτονές του;

(6 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση:

Αναμένεται να γίνει αναφορά στα πιο κάτω:

- Αυτοκράτορας: Ιουστινιανός
- Ρυθμός: Βασιλική με τρούλο / συνδυασμός βασιλικής με περίκεντρο κτήριο
- Αρχιτέκτονες του ναού: α) Ανθέμιος και β) Ισίδωρος

(4x1,5 μονάδες = 6 μονάδες)

β. Να αναφέρετε δύο (2) στοιχεία, που επιβεβαιώνουν τη μεγάλη καλλιτεχνική αξία της Αγίας Σοφίας.

(6 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση:

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε δύο (2) από τα πιο κάτω στοιχεία:

1. Ξεχωρίζει ο τεράστιος σε διαστάσεις τρούλος της Αγίας Σοφίας / ο τρούλος φαίνεται σαν να κρέμεται από τον ουρανό (Προκόπιος).

2. Είναι ο πρώτος ναός που κτίστηκε στον ρυθμό της βασιλικής με τρούλο (συνδυασμός περίκεντρου κτηρίου και βασιλικής) / επηρέασε την ανάπτυξη της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής.
3. Η Αγία Σοφία έχει περιληφθεί στα μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς από την UNESCO.
4. Η Αγία Σοφία για 1000 περίπου χρόνια ήταν το μεγαλύτερο και υψηλότερο κτήριο στον κόσμο.
5. Η Αγία Σοφία είναι διακοσμημένη με χρωματιστά μάρμαρα από διάφορα μέρη.
6. Ανεκτίμητης αξίας ψηφιδωτός διάκοσμος.
7. Τα πολλά παράθυρα βοηθούν στον φωτισμό του ναού.

(2X3 μονάδες = 6 μονάδες)

γ. «Η Αγία Σοφία, μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO και ένα παγκόσμιο σύμβολο πολυπολιτισμικής εκπροσώπησης, θα μετατραπεί από μουσείο σε τζαμί». Να σχολιάσετε την πιο πάνω θέση, επισημαίνοντας δύο (2) αρνητικές επιπτώσεις που έχει το γεγονός της μετατροπής της Αγίας Σοφίας σε τζαμί.

(6 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση:

Αναμένεται να γίνει αναφορά σε δύο (2) από τα πιο κάτω στοιχεία:

1. Μειώνεται η επισκεψιμότητα / πρόσβαση των επισκεπτών / τουριστών στον ναό της Αγίας Σοφίας.
2. Υπάρχει κίνδυνος καταστροφής / αλλοίωσης των ψηφιδωτών.
3. Η εξέλιξη αυτή είναι ένα πλήγμα για τον παγκόσμιο πολιτισμό / παραγνωρίζεται το γεγονός ότι η Αγία Σοφία είναι μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς που προστατεύεται από την UNESCO.
4. Υποβαθμίζεται ο πολυπολιτισμικός χαρακτήρας του μνημείου / το μνημείο προβάλλεται αποκλειστικά ως μουσουλμανικός χώρος λατρείας.
5. Δεν λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι το μνημείο οικοδομήθηκε ως χριστιανική εκκλησία / παραγνωρίζεται η συμβολική και συναισθηματική αξία της Αγίας Σοφίας για τον χριστιανικό κόσμο / τους Έλληνες.
6. Ο ναός παύει να χρησιμοποιείται ως κατεχοχόν χώρος επιστημονικού / ερευνητικού ενδιαφέροντος.
7. Θίγεται ο κοσμικός χαρακτήρας του κράτους της Τουρκίας / προάγεται η ισλαμοποίηση του τουρκικού κράτους.

(2X3 μονάδες = 6 μονάδες)

Ενότητα: Ιουστινιανός Α΄: Η ανασύσταση της Ρωμαϊκής Οικουμένης/ Η Ελληνοχριστιανική Οικουμένη

Δ.Ε. 1: Να αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της Αγίας Σοφίας και να εκτιμούν την καλλιτεχνική της αξία.

ΤΕΛΟΣ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ